

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. An veritas sit conformitas nostræ cognitionis cum re cognita, an verò
huius secum ipsa prout est extra intellectum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

talis, cum tam dispar sit vtriusque conditio. Quamobrem sic argumentum contrarium retorqueo: veritas transcendentalis consistit in conformitate cum actu aliquo humani, aut certe diuini intellectus: at veritas transcendentalis opponitur suapte natura veritati formali: hæc ergo haud est collocanda in conformitate cum actu aliquo, sed potius cum suo obiecto.

10 Ad secundum argumentum contrarium respondeo, actum voluntatis nostræ dici etiam moraliter bonum propter conformitatem cum suo obiecto, quod videlicet nobis proponitur, ut rationi consonum. Eius autem actus conformitatem cum diuina voluntate esse tantum arguitur bonitatem moralem: quia nimirum hoc ipso, quod Deus optimus maximus velit aliquod obiectum, signo esse potest, illud esse moraliter bonum, atque adeo moralem bonitatem nostrum in actum refundere.

11 Ad tertium respondeo, actum nostrum dici verum formaliter à sua mensura intrinseca, quam videlicet intrinsecè, & essentialiter respicit, atque cognoscit iuxta dictum Aristotelis superius laudatum; ab eo quod res est, vel non est propositio dicitur vera, vel falsa: secus verò à mensura extrinseca, hoc est ea, ad cuius imitationem efficitur, & habet esse. Atqui solum obiectum priori modo mensurat veritatem nostrorum actuum, & veritas diuinæ scientiæ tantum posteriori. Quid mirum ergo, si non ab hac, sed ab illo actus nostri denominentur veri?

12 Ad quartum respondeo. Quemadmodum res dicitur formaliter possibilis ab omnipotentia Dei, ita etiam ea dicitur extrinsecè, & formaliter vera per denominationem à scientia Dei. Hæc siquidem habet veritatem formalem à relatione ad obiectum, eamque postea refundit in ipsum: quo fermè pacto iuxta dicta superius lib. 8. tract. 5. cap. 2. cognitio nostra reicit in obiectum multiplex formaliter, & fundamentaliter vnum, vnitatem formalem ab eo acceptam, illudque extrinsecè vnum, siue vniuersale denominat. Eademque ratione, ut ibi declaratum est, actus voluntatis bonitatem formalem, quam sortitur à bonitate radicali rei à se volitæ in hanc pro posteriori signo remittit, eamque extrinsecè bonam, & meritoriam constituit. Hæc cum ita sint, cognitio nostra haud dicitur vera per conformitatem cum obiecto se habente verè formaliter, & extrinsecè, qua tantum ratione inuoluit scientiam diuinam, ac proinde non per convenientiam cum ista: tantum ergo est vera, quia conformis veritati obiectiæ fundamentalis, seu transcendentali, quæ quidem actum diuinæ scientiæ, ut connotet extrinsecè, non tamen intrinsecè, & essentialiter includit.

13 Ad quintum similiter respondeo, Anselmum hoc solum velle, actum diuinæ scientiæ intimè claudi in veritate formali extrinseca rerum à nobis cognitarum, non verò in earum veritate obiectiua: quocirca conformitas cum huiusmodi posteriori veritate haud est conformitas cum diuina scientia: talis ergo non est actuum nostrorum veritas formalis: hæc ergo perperam definitur ab aduersariis. Ad postremum respondeo, actum nostrum de obiecto non existente dici nunc verum, quia magis principalis pars veritatis nunc existit, videlicet entitas actus, non verò, quod in præsens tota veritas existat: proinde non est, quamobrem scientia diuina semper præsens, ac nunquam non existens eam constituere debeat. Adice, tamen si veritas sit conformitas actus duntaxat cum obiecto, non propterea fore, ut hoc

illam intrinsecè constituat, satisque esse, ut eam extrinsece terminet, videlicet, si relatio ea conformitatis, ac veritas per illam definita sit actui omnino intrinseca, & essentialis: ea certè ex hypothese actus de obiecto non existenti, quin constituatur per scientiam diuinam, aut conformitatem cum illa habet tamen ex se nunc temporis totam veritatis suæ essentiam, & integritatem.

CAPVT II.

An veritas sit conformitas nostra cognitionis cum re cognita, an verò huius secum ipsa prout est extrà intellectum?

14 Non pauci in ea sententia sunt, ut existiment, veritatem formalem, ac rectitudinem intellectus nostri, quoties sine errore cognoscit, esse conformitatem, non cognitionis nostræ cum re cognita, sed conceptus obiectiui, ac repræsentati cum conceptu physico, reique statu, quem habet extra intellectum: ac propterea hunc verè cognoscere, quia talis est res in eo intentionaliter, qualis est physice, & extra illum. Ita Durandus in 1. diff. 19. quæst. 5. num. 13. Herueus quodlib. 3. quæst. 1. art. 2. & 3. Henricus in summa art. 34. quæst. 5. Iandunus 6. metaph. quæst. 2. Valquez tom. 1. in 1. part. quæst. 16. art. 2. disput. 76. cap. 1. Muria in log. disp. 3. Perihermen. quæst. 1. Iauellus 6. metaph. quæst. 13. & Flandria q. 23.

15 Porro autem huius sententiæ fundamenta sic habent. Cognitio multoties est spiritalis, & eius obiectum materiale, illa qualitas, hoc substantia, illa existens, hoc in abyssu nihili reconditum, ac nondum in lucem rerum existentium productum. Veritas ergo formalis haud est sita in eo, quod cognitio sit talis, quale est obiectum, cum potius diffideant inuicem toto celo: consistit ergo in conformitate conceptus obiectiui, seu repræsentati cum physico, & extrario. Rursus secundo: cognitio nostra denominatur vera, quia repræsentat obiectum verum: nam Aristoteles definit propositionem hunc in modum: *est oratio verum, vel falsum significans*: veritas ergo formalis, & propria est in conceptu obiectiui, & repræsentato primario, & per se, & non nisi per denominationem ab illo, & secundo in cognitione nostra: haud ergo est huius, sed potius illius conformitas cum re, quæ est extra animam, eiusque esse physico.

16 Tertio, & eodem redit: illud est propriè, & primariè verum, quod significatur enuntiatione vocali vera: quemadmodum enim color dicitur sanus, quia est signum sanitatis, ita voces denominantur quodammodo veræ, quia verum, quod strictè, & principaliter est tale repræsentant, ac significant: at voces sunt signa conceptuum obiectiuorum, siue rerum cognitarum, non verò cognitionum duntaxat: haud ergo in his, sed potius in illis propriè, & principaliter est veritas formalis, adeoque est definienda per conformitatem, non actuum cum obiectis, sed obiectorum secum ipsis in diuerso statu.

Contraria tamen sententia, nimirum veritatem omnem esse conformitatem cognitionis cum re cognita, adeoque non in hac, sed in illa primario consistere, tuentur B. Thom. lib. 1. de interpret. lect. 3. & 1. part. quæst. 16. art. 1. 2. & 8. Caietanus ibid. art. 2. Ferrariens. 1. contra gentes cap. 59. & 60. Egil. quodlib. 4. quæst. 7. Soncinas 6. metaph. quæst. 17. Albertus

Albertus Magnus tract. 2. de interpret. cap. 2. Ex nostris Suarez disput. 8. metaph. sect. 1. Cardin. Tole- tus in log. lib. 1. Perihierm. cap. 2. quæst. 2. Rub. lib. 1. post cap. 2. quæst. 2. num. 9. Hurtadus de anima dis- put. 9. sect. 1. Tellez part. 1. in logicam disp. 11. sect. 2. Arriaga disput. 14. log. sect. 1. num. 2. Compton. disput. 44. log. sect. 1. num. 4. & alij quibus sub- scribo.

17 Principio namque, si veritas non esset conformi- tas cognitionis cum re ipsa, sed conceptus obiectiui, & representati cum physico, & reali, sola res cogni- ta provt talis diceretur primario, ac proprie vera, ac tantum per denominationem ab ea, & secundario vera esset cognitio nostra. At hoc, quod aduerfa- riis omnibus est in confesso, quodque eorum placi- to indissociabili consequentia inferitur, est aperte falsum. Siquidem ita si res haberet, perperam di- xisset Aristoteles: *ab eo, quod res est, vel non est pro- positio dicitur vera vel falsa*; potiusque debuisset aie- re: *ab eo, quod res est vera, vel falsa propositio deno- minatur vera, vel falsa*; vt optime expendunt B. Tho- mas, & Suarez. Deinde, non actio exterior, sed po- tius voluntatis nostræ interior motus dicitur pri- mario, & proprie bonus in genere moris, laudabilis- que, ac meritorius. Similiter ergo in præsen- ti, &c.

18 Secundo suadetur nostra sententia: quoniam imago Cæsaris, v.g. est vera, quia ipsa est confor- mis prototypo suo, non verò ob id, quod esse ali- quod representatum Cæsaris, ab eo distinctum quodammodo, sit ipsi simile, & conforme: similiter ergo veritas nostræ cognitionis in ipsius cum re si- bi obiecta consistit conformitate, & non conceptus obiectiui cum physico convenientia.

Tertio probatur nostra opinio. Conceptus obie- ctivus, siue representatus non distinguitur à phy- sico, & reali: quod enim est physicè, & à parte rei, id est, & non aliud, quod cognitio nostra represen- tat. At nullius esse potest secum ipso conformitas: hæc enim est relatio realis, & uniuoca similitudo iuxta aduersarios, adeoque extrema realiter distin- cta postulat: perperam ergo constituitur veritas in conformitate præfata, quippe quæ est planè impos- sibilis.

19 Respondent primò aliqui eorum, quibuscum- lis, conceptum obiectivum distingui à physico, & reali inadæquatè, ac præter illum inuoluere actum, per quem representatur. Contra tamen sic arguo: Veritas consistit in eo, quod res in se talis sit qualis est representata, vt representata, & è conuerso in eo, quod res representata vt representata sit talis, qualis est in se: ergo sita est in conformitate, & convenientia representationis, & rei, quæ est eius terminus. Ita si Petrus v.g. vt albus sit similis equo, similitudo, & convenientia Petri, & equi magis erit penes albedinem, supra quam sit congregatio, quam quoad entitatem albedini subiectam.

20 Secundo alij recurrunt ad esse possibile, & essen- tiale, & hoc aiunt esse distinctum, ac separabile ab esse existentiali: aliundè vero ei conforme, cum ta- liter res omnis existat, qualis est in se essentialiter, & provt est possibilis. Verum inprimis esse essen- tiale quomodolibet sumptum non distinguitur rea- liter ab existentia, vt in metaphysica contabit. De- inde quid si conceptus obiectivus, & à cognitione nostra representatus sit ipsa existentia? an huius ad seipsam relatio realis, & conformitas uniuoca fini- gi potest? Quid secundo si res, quam cognosci- mus, & ex vero, nunquam sit extitura? quodnam est illud esse exercitum, & existientiale cui ef-

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

se, essentialè à cognitione representatum sit con- forme?

21 Tertio alij confugiunt ad idola quædam imagi- naria, quæ similia rebus extrariis à nobis cognitis, & ab eis adæquatè distincta in se intus quicquæ format. Cæterum eiusmodi entia rationis, & ido- la commentitia supra lib. 8. tract. 5. cap. 12. satis, cu- mulatèque sunt reiecta. Rursus, esto admittantur, & ad alia conferant instituta, certè ad præsens ni- hil eis est inutilius: quo enim pacto veritas consti- tuti potest in fictione? quæ societas lucis cum tene- bris? Ad hæc minor est convenientia entis rationis cum reali, siue non entis cum ente, quam cogni- tionis veræ, & realis cum obiecto suo, eovè ente quod cognoscit: quando ergo inter priora illa ex- tremæ conformitatem quandam veritati sufficien- tem admittunt aduersarij, quorsum eam reiiciant inter posteriora?

22 Quarto alij obiiciunt, actum reflectentem supra se in nostro, aut certe in intellectu diuino esse ve- rum: at non habet relationem realem conformita- tis cum suo obiecto, videlicet secum ipso: haud enim à se distinguitur realiter, sicut ad talem rela- tionem ubiuis oportet: similiter ergo poterit veri- tas consistere in conformitate conceptus obiecti- ui, & physici, quæ non sit relatio realis vtrum- que interiaccens, nimirum ob eorum indistin- ctionem.

23 Hæc instantia nobis obiecta maius facessit obii- cientibus negotium. Ipsi enim contendunt, verita- tem formalem esse uniuocam, & realem similitudi- nem, eiusque defectu conantur fieri non posse, vt veritas istiusmodi sita sit in conformitate cogni- tionis cum re, quam representat, quippe cui est dissimillima: quorsum ergo nunc negant assump- tum hoc, vt tueri possint, veritatem esse positam in conceptus obiectiui, & physici convenientiâ quadam?

24 Deinde absolute respondeo, veritatem formalem esse conformitatem, & similitudinem quandam im- propriam, & analogicam actus, & rei, qua de ali- quid adfirmat, vel negat, aut quod perinde est, vtriusque proportionem quandam in eo sitam, eo- que explicandam, quod cognitio nostra ita rem re- presentat, sicuti est in se, & hæc è conuerso sic se habeat, sicut illa diiudicat: huiusmodi autem pro- portio, similitudo, & conformitas erit relatio rea- lis, quoties eius extrema realiter distinguuntur in- uicem: ubi autem sint reipsa indistincta, haud erit relatio realis, sed quid reale absolutum, ac solo no- mine relatiuum. Quod ergo tueri nequeunt aduer- sarij in suis principiis, videlicet actum verum ta- lem esse posse respectu sui, id nobis est propugnatum facillimum. Vnde in eos quarto sic inlargo, no- stramque sententiam principaliter suadeo. Actus noster reflectens in se dicitur verus: & tamen non est uniuocè similis, & conformis sibi ipsi: quan- quam ergo talem non habeat similitudinem, aut conformitatem intuitu aliarum rerum, dici tamen poterit verus per analogicam quandam cum eis convenientiam, & conformitatem.

25 Ad primum argumentum contrarium dicendum est, cognitionem nostram haud esse uniuocè simi- lem, & conformem obiecto, quod verè representat sed analogicè modo nuper explicato in profligatio- ne postremæ instantiæ aduersus nostram senten- tiam: proinde nihil nobis obesse, cognitionem, & obiectum dissidere quoad materialitatem, substan- tialitatem, existentiam, aliaque condiciones: magis enim sunt contrariæ similitudini uniuocæ actus, & obiecti,

obiecti, quam analogicæ, qua de tantum agimus, & non de illa priori.

26 Ad secundum argumentum contrarium dicendum est, cum definitur propositio esse oratio verum, vel falsum significans, sermonem esse de veritate obiectiua, & fundamentali, siue iuxta aliorum phrasim transcendentali: quasi sensus sit, propositionem esse, quæ affirmat rem esse, aut adstruit eam non esse: alterutrum enim horum obiectiue, & fundamentaliter est verum, falsumvè: haud ergo colligitur ex definitione propositionis, quod veritas formalis sit in obiecto primariè, ac per se, sed ad summum, quod fundamentalis. Secundo dici potest, etiam si sermo sit in præfata definitione de veritate formali, non propterea sequi eam esse primariè in obiecto, sed tantum secundario, & per denominationem à cognitione: perinde enim est asserere, propositio est oratio verum vel falsum significans, atque quod ea denominet rem sibi subiectam extrinsecè veram, eique veritatem sibi principaliter inhærentem communicet: quo pacto, cum dicitur motus interior arbitrij nostri tendere in opus bonum, ac meritorium, non tam indicatur rationem meriti, ac bonitatis moralis in externo opere primariò reperiri, quam ei exintus communicari.

27 Ad tertium argumentum aduersariorum respondendum est, sicut ad præcedens, voces in primis haud significare verum formaliter, sed fundamentaliter, ea saltem parte, qua sunt notæ conceptuum obiectiuorum: proinde his haud inesse oportere veritatem formalem primò, & per se, sed tantum fundamentale. Secundo responderi potest, ac debet iuxta disputata superius lib. 6. voces etiam primariò, & per se significare conceptus formales nostros: eis ergo quidni possit esse primario, ac per se veritas formalis?

C A P V T III.

An, & quousque distinguatur veritas ab actu vero?

28 **N**ON parum certè interest ad assequendam veritatis essentiam nosse, an ea, & per quam est definita conformitas, sit distincta, & quatenus à cognitione nostra, atque vtrum consistat in hac sola, vel potius in ea simul, & obiecto, aliove quopiam. Qua in controuersia asserendum est primò, veritatem distinguere virtualiter intrinsecè, seu ratione ratiocinata à cognitione, vel etiam ab ea, & re cognita, si in illis duabus realiter posita est, & ab eis re ipsa indistincta.

29 Suadetur assertio: quoniam veritas transcendentalis est passio entis, eique ita est realiter eadem, vt ab eo ratione distinguatur, illoque sit eadem ratione posterior: vbi ergo veritas formalis sit eadem realiter actui soli, id haud continget absque vtriusque distinctione, & ordine quodam virtuali, ac rationis ratiocinata: quæ enim inter alterutram veritatem discriminis ratio: Item secundò, & à priori: actus est representatio obiecti; at eius veritas est conformitas representationis cum re representata: has autem rationes formales ecquis non videat esse diuersas: aut paulo aliter: actus verus conuenit in ratione cognitionis cum actu falso: at non in ratione veri: actus ergò, & eius veritas prædicata opposita, nempe conuenientiam, & disconuenientiam, adeoque opposita prædicata, ac distinctionem virtuales subeunt.

30 Quod si veritas, & conformitas superius explica-

ta sit reapse aggregatum actus, & obiecti, haud minus facilis est probatu assertio nostra. Principio namque veritas, vbi consistat realiter in actu solo, ab eo non potest non distingui ratione, vt nuper demonstratum: ergo si re ipsa posita sit in collectione actus, & obiecti, ab eis iunctim sumptis non sustinebit non distingui ratione ratiocinata, & virtualiter intrinsecè. Rursus secundò: si veritas formalissimè sita esset in aggregato actus, & obiecti, & ab eis ne ratione distingueretur, profectò actus verus, & obiecto conformis, ac assimilis sibi ipsi conformaretur, & assimilaretur, & è conuerso obiectum, vbi actui conformaretur, sibi ipsi conforme euaderet: haud secus, atque iuxta dicenda in Metaphysica lib. 3. tract. 6. cap. 17. si relatio paternitatis ex. g. esset formalissimè sita in fundamento, & termino, quos demus esse Petrum, & Ignatium, certè alter eorum esset pater, & alter filius suimetipsius. Et, ne multis morer, quidquid contrà relationem prædicamentalem ex fundamento, & termino formalissimè coalescentem obiciendum est à nobis loco nuper indicato, id omne contra identitatem virtuales, ac summam veritatis cum actu, & obiecto procedit.

Obiicies tamen pro contraria sententia primo. Veritas est assimilatio actus, & obiecti: inuoluit igitur formalissimè, tum actum, tum etiam obiectum. Rursus secundo: ab eo quod res est, vel non est propositio dicitur vera, vel falsa, teste Aristotele vbi paulo supra rem igitur esse, vel non esse simul cum actu veritatem, ac falsitatem intimè constituit. Tertio, hoc ipso, quod actus adsumet aliquid de obiecto, & obiectum ita se habeat sicut affirmatur, circumscripto quouis alio, actus intelligitur verus: veritas igitur in vtroque est formaliter sita.

Nullum argumentum horum premit. Ad primū, & secundum dicendum est, eis hoc tantum conuinci, veritatem formalissimè sumptam connotare obiectum, & obiecto, actuque positum eam necessario resultare, non tamen in vtroque eam quidditatiue, & intimè consistere. Ad tertium respondendum est, concessio antecedenti, cæterum consequentia eius est nulla: siquidem in particula, &, probabile est tacite inuolui relationem conformitatis virtualiter distinctam à complexione actus, & obiecti. Secundo etiam responderi potest, negato antecedenti. Nā eo ipso, quod cognitio representet obiectum, & hoc ita se habeat, sicut representatur, circumscripto quouis alio ea est vera, non formaliter, sed radicaliter. Vide dicenda à nobis citato nuper lib. 3. tract. 6. c. 23 ex eis enim clarebit, quam parum sit momentum in hoc tertio argumento, tum etiam in duobus anterioribus.

33 Asserendum est secundo actibus probabilibus, & incertis, quales sunt v. g. *Petrus currit*, aut *Ignatius loquitur*, nullam inesse veritatem, eis ex toto essentialem, & nullatenus realiter distinctam, sed potius omnē earum veritatem esse re ipsa positam, tū in ipsis, tum in eorum obiectis. Suadetur assertio primò. Conformitas physica, & in esse rei, qua aliquid alteri simile est prædicamentaliter non est fundamēto soli realiter essentialis: sed tum in eo tum etiam in termino re ipsa consistens, vt ostendetur à nobis, cum erit disputatio de prædicamento ad aliquid: pari ergo ratione conformitas intentionalis, & in esse cogniti, qua actus est verus, haud est ei vniuersim essentialis re ipsa, sed potius ei aliquando partim intrinsecus, partim extrinsecus accedet, nimirum quoties coexistentia obiecti, tam fuerit contingens respectu actus veri, ab eiuſque entitate ex genere suo.